

Դանիել Վարուժան

Բեգաս

Ընկեր Մուրասին և իր ձիուն կայծակնավազ

Բե՛գաս, հրեղեն ձիս,

Երկնամուխ լեռն արևուն մեջ կը շողա

Ջերդ շափյուղա.

Իր կատարին աստղապսակ՝ պիտի գիս

Տանիս:

Չետեղեցի քամակիդ ավասիկ թամբրդ՝ ծեփված

Ադամանդով,

Եվ դրրի սանձրդ՝ հյուսված

Շանթով.

Եվ նյուսիդ վրա գերդ սրբրիկ

Ես նետվեցա ավասիկ:

Դե՛հ, թող մտրակըս՝ հավետ լույսերու մեջ թաթախուն՝

Կողերուդ շուրջը սուլե օձի նըման գալարուն.

Եվ դուն

Անդունդերուն վրբայեն և վրբայեն ձյուներուն

Տար գիս

Արևո՛ւն:

Ահա դափրեց բարձունքն ի վեր բարձրավիզ.

Ռունգերն հրգոր բացվեցան

Լեռնեն իջնող պաղ քամիին հանդիման.

Եվ բաշերն իր լուսալիր
Եկան մինչև թևերուս մեջ փրփրփրիլ:
Գլուխն ընդվիզ
Ա՛յնքան հրպարտ կը բրոներ՝
Որ կը հրպեր
Կըզակիս:
Ու ան վարզե՛ց, վարզե՛ց, վարզե՛ց քառասորով...
Լեռը թընդաց.
Կը ցայտեին սըմբակներեն ոսկեմած
Աստղեր բորբ.
Փապարներուն մեջ ամփովի
Հրդի օձեր ձագերն իրենց վիժեցին,
Բայց ինձ ձին
Լոկ կը լըսեր պինչերուն մեջ մըռընչող
Քամին:
Օ՛, երբուժն հույր՝ մըկանունքով բըլրավետ՝
Ուր արյունն իր զըսպըված հըրաբուխի պես հավետ
Կ՛եռար:
Կ՛ընդհատեր միշտ սեպերուն դեմ մըրըկաբար
Ու վերքերով կը պանձար:
Օ՛, պոչը իր լուսացընցող, աղեղնաձև,
Որ գավակեն կը հոսեր
Չերդ արև:
Օ՛, գլուխն իր պերճաստորդ, մեծդի բիբերն՝ ուր կ՛այրեր
Կարծես անհունն արփախայտ.
Եվ սըմբակներն ոսկեկոտ՝ որոնց ներքև իբրև պայտ
Լուսնկաներ գամեցի,
Ժայռերուն վրա Իտեալի մը պողպատ
Կ՛երզեին երգն առնացի՝
Չոր խըմելու համար ես սիրտըս բացի
Չերդ ծովու
Խեցի:
Ու բարձրացա՛վ, բարձրացա՛վ

Վայրենարշավ.

Միշտ նորահայտ միջոցներ անակնկալ բացերու

Նայվածքն հագիվ ընդգրկած՝ արշավն ընդհուպ կը սպառեր

Լեռնալանջին վրրա հրսկա նոճիներ

Եվ գիհիներ խընկարկու՝

Որոնց մեջեն ան կանցնի նմա՛ն կայծակին:

Ի գո՛ւր ծաղկած վարդենին բռնել կ'ուզե քղանցքես

Հարսի պես.

Անոնց մեջեն ես կը վարգեն սրըրնթաց.

Ուսերս ամբողջ, ասպանդակներս ոսկեմած

Ծաղիկներ հիր կ'ողողեն...

Ես կը վարգեն թամբին վրրա լուսեղեն

Ջերդ թառած

Շահեն:

Ահա պարեխը կու գա թումբ կանգնելու արշավիս,

Բայց ինձ ձիս

Փայլակնաթափ դռույթին տակ կը քանդե գայն քար առ քար

Կը հեղու

Լեռն ի վար:

Ո՛ւր որ դոփե սմբակն՝ հոն կը բանա վիհ ծուխերու,

Ո՛ւր որ բաղխե լանջը գոռ՝ կը թոթափե փըշըրված

Կայծ:

Կը բարձրանա ամպին վրա իր կուտակած փոշիին.

Աստեղաբիբ կը լողա լուսալիքին մեջ բաշին.

Կը վըրնջե ցնծագին՝

Ռունգերը բաց

Անհունի՛ն:

Վա՛րը, այնտեղ, երանավետ այգիեն

Ցանկապատին վրա ծըռած ողկույզներու բիբեր մեծ

Ի գո՛ւր, ի գո՛ւր կը կանչեն

Ջիս իրենց.

Եվ ծառեն վար նուռ մը ճեղքված՝ բերնի պես՝

Կ'աղաղակե ետևես:

Եվ կիներ, վա՛րն, հովիտներու աղբյուրեն
Իգո՛ւր ինձի կ'երկարեն
Լույս սափորներ՝ ուր կըթեր են հեշտությունն
Իրենց մարմնույն
Եվ համբույրի մ'անձկությունով՝ համրեն
Գինին իրենց ծոցերուն:
Փոխան իրենց օրորին՝ երիվարիս ցունցը խեռ
Միեցի,
Փոխան իրենց գրգվանքին՝ հոգիիս վրա լիզումներ
Բոցի:
Շուրջըս ի գուր ջրվեժներ կը մոլեգնին ու կ'երգեն՝
Կաթի նման փրփրադեզ,
Հետո մեղմիկ կը սահին գնրուխտ մարգին ընդմեջեն
Օձի պես.
Իրենց ջուրեն՝ ես ավելի կը սիրեմ
Գաղջ փրփուրներն երիվարիս երախին՝
Չոր խըլած բո՛ւոն քամին
Կը լըվա
Անոնցմով բոց աչքերս իմ, կամ արևուն երկնաճեմ
Աչքն հրսկա:

Վե՛ր, դեպի բարձո՛ւնքը, Բե՛գաս...
Կրռանակուռ լույս պայտերդ ահավասիկ կը թաղես
Պորտերուն մեջ ոպնիազ
Վիշապներուն.
Եվ դուն
Ջախջախելով հրեշներուն
Կուռ պատյանին մեղեսիկներն հըրակեզ՝
Կը ծառանա՛ս, կը ծառանա՛ս մոլեգին
Կատարն ի վեր հաղթական
Լերան:
Նընջող գագան մ'ավասիկ խըխընջյունեդ արթնցած
Նետվեցավ ծոցը վիհին

Չարհուրած:

Եվ անգրդներ ժայռերու կատարներեն կը թափին

Ձորերուն խորը մըթին:

Ահա փախչող վարագահավ մ'իր մախիզ

Խըլուրդ բզրքտող կըտուցեն,

Վերեն,

Շիթ մ'արյուն կայլակեց իմ գըլխարկիս

Արծվային

Փետուրին...

Ա՛լ քեզ համար ամայի՛ են գագաթները ահարկու.

Ո՛չ ջըրվեժի մըռունչ կա, ո՛չ հըրավեր կիներու.

Մեզ չի՛ հասնիր կալին մեջ պոռոչող ձայնն երինջին.

Կարծես արդեն մեր գլուխները աստղերու կամարին

Կը դիպչին:

Վե՛ր, վե՛ր, Բե՛գաս...

Բայց, հեռուն, ի՞նչ սպիտակ տարածություն լուսավառ

Ճառագայթեց աչքերուդ մեջ ամեհի.

Ցուրտ սըլաքներով դըժարհի

Լուսնակին պես կ'արյունին ահա բիբերըս փարփառ.

Օ՛, Բե՛գաս,

Կատարներուն ձյունն է այս.

Ձըմեռներու մեջ բյուրավոր՝ բյուր աստղեր

Իրենց ծոցեն սառնաշիթ

Հո՛ն են, հո՛ն են տեղացեր

Ձյունն այս վճիտ:

Բե՛գաս,

Այդ ծովուն մեջ բյուրեղե

Նետվե՛

Դըլբնի լանջքով հորդե ուղիդ երկնահաս:

Լողա՛, լողա՛...

Անապատի ավազին մըրրիկներուն փոխարեն՝

Փորիդ ներքև կը փըրփրին

Մըրրիկներն՝ ըն այդ լուսեղեն

Ձյունին:

Նա՛վը եղիր կենդանի՝

Որ զիս առած կը տանի

Աստեղագարդ նավահանգիստն հեռակա

Երկնի:

Լողա՛, Բե՛գաս, լողա՛...

Մեր Երագին ճեղքե՛ ակոսը հրակա:

Բացած փոսերը պայտերուդ լուսագին,

Հետքիդ վրրա, շուշանի պես թող ծաղկին:

Ի՛նչ փույթ թե ձյունն իր տակ ծածկած է հավետ

Նենգություններն անդունդին,

Եվ մենք կըրնանք ըլլալ հանկարծ գահավեժ.

Միշտ Աստղերո՛վ թաթախված պիտի իջնենք խորն ալքին

Ջերդ ջրովեժ:

Բե՛գաս, Բե՛գաս, կաղնիացո՛ւր վիզըդ վես.

Ահավասիկ ձյունահյուս մ'աստվածաբնակ գագաթեն

Մըրըրկելով ճամբուն վրա փրփրուն փռչի մ'համորեն

Կու գա մեզ:

Ո՛հ, ի՛նչ պայքար, Բե՛գաս.

Անոր վրրա պերճաստուդ կը խոյաս.

Առջի ոտքերդ լուսադրրոշմ պայտերով

Աշխույժով

Արդեն ահա փրխրուն ծոցին մեջ անոր

Կը սըխըրճին ահավոր...

Ո՛վ Ձիս-Աստված,

Այն հյուսն արդեն պորտիդ ներքև է լայնշի

Եղած

Փռչի:

Լողա՛, Բե՛գաս, լողա՛...

Չգեցեր են պատմուճանն կույս տարրին փողփողուն,

Բութը կ'հալի լանջքիդ տակ, ռունգերուդ մեջ բաբախուն:

Դե՛հ, խոյանք մ'ալ, ոստում մ'ալ,

Չի բարձունքները շողալ
Կը սկըսին,
Հորիզոնները ծավալ
Կը բացվին:
Դե՛հ, խոյանք մ'ալ, ոստում մ'ալ.
Նըպատակի կատարին ադամանդները անհալ
Շողացին.
Եվ իմ ձին
Փայլակելով Գաղափարն աչքերուն մեջ ոռշնական`
Կոթողվեցավ-պինչերը բա՛ց արևուն–
Լերան
Գըլխո՛ւն:

Օ՛, Բե՛գաս,
Կողերուդ մեջ գալարվող լիաթոք հեքրդ ահա
Ռունգերեդ դուրս` ողողեց հորիզոններն հեռակա:
Օ՛, Բե՛գաս,
Ահա Կապույտը վըճիտ` շողակնաշող ալիքով`
Ջերդ ծով.
Ահա Արևն հըրամագ
Լոկ ի՛մ վրաս...
Տիրապետման մեջ լույսին կանգուն` թագն ենք աշխարհին,
Երկինքը թագը մերին.
Եվ մեր ներքև Երկիրն է՝ բուռ մը ցեխի հանգունակ,
Անպերն են մեր ոտքի տակ`
Որ ծույլ ծույլ կը սողան կայծակներով բեռնաբարձ.
Կը տեսնե՞ս վարը, հանկա՛րծ
Թուխ անպրոպի մը խորին փայլակ մը աչքն ամեհի
Կը բանա,
Հետո դարձյալ` խուլ որոտ մ'արձակելով` կը թաղվի
Երկրիս ցեխին մեջ հըսկա:
Կը տարածվի քու խրխինջդ անհունին մեջ ալեկոծ,
Եվ աստղերուն ժայռակույտերն ոսկեգոծ

Շունչեղ ահա կ'արժարծվին

Իբրև բոց:

Բեգաս, ահա՛ վար կ'իջնեն թանթիդ վրայեն վերստին:
Բաշերուդ հետ կը հանձնեն անտառներն իմ մագերուն
Հովերո՛ւն.

Եվ կը թողում որ Մրրիկն իր պատմուճանը ծրփուն
Հագցրնե հաղթ մարմինիս,

Եվ լոգցրնե Արեգակն իր շողերով ոսկեգօծ

Աստվածացած միսըս բոց

Եվ հոգիս:

Տե՛ս, աշխարհիս գառամած քամակին վրա կոթողուն՝

Իր հերկերուն մեջ թափուր՝

Միրտս, ուր հանճարըս կ'ապրի, կը սերմանեն լիաբուռ.

Ի՛նչ որ Արևն ինձ կու տա՝ գայն կու տա միտքս Մարդուն.

Տե՛ս, աստղերու ժրպիտներ և հուր վարդեր անթառամ

Կը տեղամ

Որդիներուն մեջ կավի.

Կը տարածեն Երկրիս վրա արշալույսի ծիրանին.

Մինչդեռ դյուրավ կըրնայի

Տարածել շուքն հասակիս՝ Երկրագունդին վրա փանաք

Ու խավարե՛լ գայն համակ:

Բեգա՛ս, Բեգա՛ս, այժըմ երբ ե՛ս կը պարզեն

Առագաստները Մըտքիս լույսին վըրա ծովացած

Եվ քընարիս լարերով՝ քու բաշերովըդ հյուսված՝

Կ'երգեն

Արեգդեն

Ազատությունը Մարդուն, և գերությունն Աստուծո,

Բեգա՛սդ իմ հաճո,

Դուն իմ քովիկըս կանգուն

Բաշերդ ու պոչդ հանձնելով ցրտասարսուռ քամիին՝

Վիզըդ ծըռե սիրասուն,

Ծրոն՝, և քու առջի ոտքովըդ նրբբին
Փորն՝ ընդթափ կույս ձյունը կույս բարձունքին.
Փորն՝, Բե՛գաս, փորն՝, մինչև որ գրտնես
Լուսածաղիկ Էտրվայսները անտես
Եվ ճարակիս – նոթի Մըտքիս հետ միասին –
Էտրվայսներն Երագին:
Հոս, ձյուներուն ու լույսին
Մեջ թաթախված՝ խաղաղորեն կը ծաղկին
Էտրվայսներն Երագին: